

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 50/08-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. februára 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., t. č. vo výkone trestu, vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a 3, čl. 26 ods. 1 a 5 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Martin, Úradu justičnej a kriminálnej polície Martin, v bližšie neoznačenom konaní, a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin a jeho rozsudkom sp. zn. 2 T 74/2006 z 24. apríla 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. decembra 2007 doručená sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojich základných práv podľa

čl. 19 ods. 1 a 3, čl. 26 ods. 1 a 5 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Martin, Úradu justičnej a kriminálnej polície Martin (ďalej len „vyšetrovateľ“), v bližšie neoznačenom konaní, a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) a jeho rozsudkom sp. zn. 2 T 74/2006 z 24. apríla 2007.

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 74/2006 z 24. apríla 2007 uznaný za vinného zo spáchania zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a zločinu sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona, bol odsúdený k súhrnnému trestu odňatia slobody v trvaní 15 rokov nepodmienečne a pre výkon trestu odňatia slobody bol zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Na základe odvolania sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 3 To 123/2007 z 11. októbra 2007 tak, že zrušil rozsudok okresného súdu z 24. apríla 2007 vo výroku o treste a odsúdil ho na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 14 rokov.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že „vyšetrovateľom (...) bol dňa 29. 5. 2006 obvinený za zločin sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 1, 2a Tr. zák., ale v zápetí bolo (...) obvinenie prekvalifikované na zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 2 Tr. zák (...). Od vznesenia obvinenia v prípravnom konaní, sa vzhľadom na typ obvinenia a charakter veci (znásilnenie), a taktiež, že som bola osoba viac krát súdne trestaná, sa moje práva vôbec netolerovali, nemohol som ich ani uplatniť, postup zo strany OČTK nebol v súlade so zákonom a neboli dodržané moje ZpaS, a LPaZS vyplývajúce z Ústavy - SR, čím došlo k potlačeniu mojich ZPaS, čo malo vplyv na moje nespravodlivé odsúdenie“.

Podľa sťažovateľa „Postup vyšetrovateľa nemohol byť správny, pretože zadovažoval len dôkazy svedčiace proti mne“, ďalej mu „nevysvetlil závažnosť veci, o význame

priznania a možnosť využiť spoluprácu na konanie o Dohode i vine a treste (...), nezaujímal ich moje tvrdenia, dôkazy, vysvetlenia, zle zaobchádzali s mojou osobou“.

Sťažovateľ sa nevie stotožniť s rozsudkom okresného súdu, pretože okresný súd rozdelil jeho konanie (na rozdiel od obžaloby) na dva skutky – zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona a zločin sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona, a podľa neho „súd môže rozhodovať len o skutku, ktorý je uvedený v obžal. návrhu. A skutok bol od vznesenia obvinenia kvalifikovaný ako zločin sex. zneužívania, a neskôr prekvalifikovaný na zločin znásilnenia“.

Okresný súd podľa sťažovateľa pri vykonávaní výsluchov poškodenej (osoba mladšia ako 15 rokov, pozn.), ako aj súdnych znalcov a svedkov používal nedovolené otázky (napr. „sám súd viedol poškodenú k odpovediam, a priamo nepriamo naznačoval ako na podaní otázku odpovedať“), neumožnil sťažovateľovi klásť otázky, „ktoré by odpoveďou narušili obžalobu, vyvrátili obvinenie, alebo vo veci veľa zmenili“. Z uvedeného sťažovateľ vyvodil, že „nebol rovný s účastníkmi v konaní, a nemohol sa slobodne vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, obhajovať sa a dokazovať nevinu, ako mi to dovoľuje Ústava – SR“.

Podľa sťažovateľa okresný súd „nebol nestranný a nezaujatý (...), nebol to spravodlivý súd, ani spravodlivé súdne konanie“, čo „malo potom dohru pri rozhodovaní, kde zámerne vykonštruoval 1 skutok na 2 skutky, aby mohol použiť prísnejšie ustanovenie (resp. § 41/2 Tr. z.), o ktorom ma vopred neupozornil“ a až „pri vynesení rozsudku sa prvý krát zmienil o rozdelení skutku na 2 skutky a že použil ustanovenie § 41/2 Tr. z., čím mi vymeral trest 15 rokov“.

Krajský súd podľa sťažovateľa „vedel a videl všetky rozpory, porušenia, ako aj porušovanie ZPaS (...) mohol vec vrátiť na nové spravodlivé konanie, ale nemá v kompetencii zmeniť prvostupňový súd, aby rozhodol iný súd (...) preto radšej zrušil rozsudok OS-MT a trest mi o 1 rok zmiernil“.

Na základe uvedeného sťažovateľ namietal, že postupom vyšetrovateľa, ako aj postupom a rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 74/2006 z 24. apríla 2007 došlo k porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy a základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a 3, čl. 26 ods. 1 a 5 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ navrhol ústavnému súdu, aby „*svojim rozhodnutím alebo opatrením – malo za následok, aby bola moja vec spravodlivo, čestne, nestranne a nezaujato, znovu prerokovaná orgánom (súdom), ktorý nie je vo veci priamo zainteresovaný, aby nedošlo k spojitosti a zaujatosti. Žiadam spravodlivé súdne konanie, ako základné právo na spravodlivé súdne konanie (the right to a fair trial) z čl. 6/od.1 Dohovoru o ochrane ĽPaZS*“.

Sťažovateľ taktiež požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ako aj o rozhodnutie o dočasnom opatrení a odložení vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia okresného súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc,

návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý za porušiteľa svojich základných práv označil vyšetrovateľa a okresný súd v označenom konaní. Preto v danej veci ústavný súd pri predbežnom prerokovaní veci vzhľadom na viazanosť návrhom na začatie konania posudzoval namietané porušenie práv sťažovateľa vo vzťahu k tým porušovateľom, ktorých označil v sťažnosti.

1. Sťažovateľ namietal porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím okresného súdu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. III. ÚS 207/04, I. ÚS 34/05, I. ÚS 127/05).

Ustanovenie čl. 127 ods. 1 ústavy teda limituje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k všeobecným súdom princípom subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich

základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Uvedený princíp sa nepochybne týka prípadov, v ktorých sa sťažovatelia ako účastníci súdneho konania môžu domáhať ochrany svojich základných práv alebo slobôd, k porušeniu ktorých malo dôjsť viacerými pochybeniami vo veci konajúceho súdu.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa mohol ochrany svojich práv domáhať vo vzťahu k namietanému prvostupňovému rozsudku okresného súdu využitím riadneho opravného prostriedku [odvolaním podľa § 306 ods. 1 a § 307 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku] v konaní pred krajským súdom. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ tak urobil a odvolanie proti rozsudku okresného súdu z 24. apríla 2007 podal. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 T 74/2006 z 11. októbra 2007 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o treste „*a trest o jeden rok zmiernil*“.

Právomoc všeobecného súdu poskytnúť sťažovateľovi ochranu pred zásahom do jeho základných práv a slobôd v danej veci vylučuje právomoc ústavného súdu na meritórne prerokovanie tejto časti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. Z obsahu sťažnosti je ústavnému súdu zrejmé, že sťažovateľ vidí v postupe vyšetrovateľa porušenie nasledovných základných práv, ako aj označeného článku ústavy.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 19 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena (ods. 1). Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe (ods. 3).

Podľa čl. 26 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené (ods. 1). Štátne orgány a orgány územnej samosprávy majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon (ods. 5).

Podľa čl. 47 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom (ods. 2). Všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní (ods. 3).

Ústavný súd vo svojom rozhodovaní opäť vychádzal z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V tejto súvislosti ústavný súd opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných

zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III ÚS 79/02).

Okresný súd konajúci v trestnej veci sťažovateľa po podaní obžaloby, ako aj odvolací súd po podaní odvolania sú súdmi s plnou jurisdikciou, v právomoci ktorých bolo posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností daného prípadu vrátane zákonnosti a ústavnosti postupu orgánov prípravného konania.

Sťažovateľ teda realizáciou svojho práva na obhajobu v priebehu trestného konania vedeného proti nemu mal možnosť účinným spôsobom namietat' porušenie svojich základných práv a slobôd pred všeobecným súdom, a preto ústavný súd jeho sťažnosť v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Navyše k namietanému porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej sa jeho aplikácia v individuálnych sťažnostiach viaže na vyslovenie porušenia osobitne určeného základného práva alebo slobody sťažovateľa (ide teda o sprievodný účinok porušenia základného práva alebo slobody). Zásady vyjadrené v uvedenom článku ústavy vyjadrujú podstatu základných práv ako prirodzených práv človeka a majú univerzálny charakter. Patria k ústavným direktívam adresovaným predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov (II. ÚS 123/02, IV. ÚS 150/03). Z toho vyplýva, že sťažnosť sťažovateľa by ústavný súd v rozsahu namietaného porušenia čl. 12 ods. 1 ústavy mohol odmietnuť aj ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože ústavný súd po predbežnom prerokovaní v zmysle § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodov uvedených v odôvodnení tohto rozhodnutia odmietol ako celok, o jeho návrhu na vydanie dočasného opatrenia, ako aj o odložení vykonateľnosti už potom nerozhodoval. Taktiež bolo už bez právneho významu rozhodovať o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2008